

**Analiza wiceprezesa Trybunału Konstytucyjnego
dotycząca postanowień TK o wyłączeniu sędziów w 2017 r.
(stan na 10 marca 2017 r.)**

Spis treści

I.	Zestawienie postanowień TK o wyłączeniu sędziego w 2017 r.	2
II.	Analiza postanowień TK o wyłączeniu sędziego w 2017 r.	3
1.	Postanowienie z 2 lutego 2017 r., sygn. SK 22/16	3
2.	Postanowienie z 15 lutego 2017 r., sygn. K 2/15	3
3.	Postanowienie z 28 lutego 2017 r., sygn. K 24/14	5
4.	Postanowienie z 6 marca 2017 r., sygn. Kp 4/15	5
5.	Postanowienie z 8 marca 2017 r., sygn. Kp 1/17	7
6.	Postanowienie z 8 marca 2017 r., sygn. K 24/14	8
III.	Konkluzje wynikające z lektury postanowień TK o wyłączeniu sędziego z 2017 r.	9

I. Zestawienie postanowień TK o wyłączeniu sędziego w 2017 r.

- 1) Postanowienie z 2 lutego 2017 r., **sygn. SK 22/16** – nieopublikowane,
z wniosku: sędziego TK
- 2) Postanowienie z 15 lutego 2017 r., **sygn. K 2/15** – opublikowane (OTK ZU
2017/A, poz. 7)
z wniosku: wnioskodawcy – Rzecznika Praw Obywatelskich
- 3) Postanowienie z 28 lutego 2017 r., **sygn. K 24/14** – nieopublikowane
z wniosku: uczestnika postępowania – Prokuratora Generalnego
- 4) Postanowienie z 6 marca 2017 r., **sygn. Kp 4/15** – nieopublikowane
z wniosku: uczestnika postępowania – Prokuratora Generalnego
- 5) Postanowienie z 8 marca 2017 r., **sygn. Kp 1/17** – nieopublikowane
z wniosku: uczestnika postępowania – Prokuratora Generalnego
- 6) Postanowienie z 8 marca 2017 r., **sygn. K 24/14** – nieopublikowane
z wniosku (o odroczenie rozprawy i wyłączenie sędziego): wnioskodawców –
organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego

II. Analiza postanowień TK o wyłączeniu sędziego w 2017 r.

1. Postanowienie z 2 lutego 2017 r., sygn. SK 22/16

na wniosek: sędziego TK L. Kieresa

o wyłączenie: sędziego L. Kieresa

uzasadnienie wniosku: udział sędziego w trybie legislacyjnym nad przepisem powiązany z przepisem kwestionowanym w sprawie SK 22/16

rozstrzygnięcie TK: wyłączenie sędziego

uzasadnienie postanowienia: przychylenie się do argumentacji z wniosku sędziego występującego o wyłączenie sędziego.

2. Postanowienie z 15 lutego 2017 r., sygn. K 2/15

skład orzekający:

- H. Cioch – przewodniczący
- J. Przyłębska - sprawozdawca
- Z. Jędrzejewski

na wniosek: wnioskodawcy – Rzecznika Praw Obywatelskich z 10 lutego 2017 r.

o wyłączenie: sędziów L. Morawskiego i M. Muszyńskiego

uzasadnienie wniosku: do rozpoznania sprawy zostały wyznaczone osoby nieuprawnione w świetle Konstytucji, sprzeczność składu z przepisami prawa – art. 379 pkt 4 k.p.c.

powołanie się na K 34/15 i wynikający z art. 195 ust. 1 Konstytucji obowiązek odmowy zastosowania ustawy (art. 18 pkt 2 i art. 21 ust. 2 ustawy z 13 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające), która narusza Konstytucję .

rozstrzygnięcie TK: postanowienie o niewyłączeniu sędziów L. Morawskiego i M. Muszyńskiego od udziału w postępowaniu

uzasadnienie postanowienia:

- Wniosek Rzecznika o wyłączenie sędziów Trybunału Konstytucyjnego nie zasługuje na uwzględnienie. Został on oparty o przesłankę wyłączenia nieznaną ustawie o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym oraz kodeksowi postępowania cywilnego

- Instytucja wyłączenia z orzekania „osoby, która zdaniem wnioskodawcy nie jest sędzią”, nie jest znana nie tylko ustawie o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym, ale także kodeksowi postępowania cywilnego. (...)Trybunał Konstytucyjny uznał, mimo podniesionych powyżej zastrzeżeń, że przedmiotowy wniosek ma walor wniosku o wyłączenie sędziego Trybunału ze sprawy

- Wnioskodawca nie uprawdopodobnił żadnych okoliczności, które uzasadniałyby wyłączenie sędziów Lecha Morawskiego i Mariusza Romana Muszyńskiego z udziału w postępowaniu.

—W myśl stosownych przepisów sędzią Trybunału zostaje osoba wybrana przez Sejm przez indywidualny wybór na dziewięcioletnią kadencję, która złożyła ślubowanie sędziowskie wobec Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Każda z osób zajmujących obecnie stanowisko sędziego Trybunału spełnia wymienione wymagania, w tym także sędziowie wskazani we wniosku.

- Powołane przez wnioskodawcę rozstrzygnięcia o sygn. K 47/15 oraz o sygn. K 39/16 nie są orzeczeniami Trybunału w rozumieniu art. 190 ust. 1 Konstytucji z uwagi na to, że były dotknięte istotną wadą prawną. Ponadto nie zostały opublikowane we właściwym dzienniku urzędowym, dlatego nie korzystają z konstytucyjnego waloru powszechnie obowiązujących i ostatecznych orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego (art. 190 ust. 1 w związku z art. 190 ust. 3 zdanie pierwsze w związku z art. 190 ust. 2 Konstytucji).

- Postanowienie umarzające postępowanie przed Trybunałem, w tym postanowienie o sygn. U 8/15, nie ma charakteru wiążącego także kolejne składy orzekające w innych, nawet identycznych merytorycznie sprawach. Nie wyklucza to więc wydania przez Trybunał orzeczenia co do istoty takiej sprawy. Tylko takie orzeczenie, rozstrzygające sentencją status sędziego Trybunału i opublikowane w stosownym dzienniku urzędowym mogłoby mieć charakter orzeczenia powszechnie obowiązującego zgodnie z art. 190 ust. 1 Konstytucji.

3. Postanowienie z 28 lutego 2017 r., sygn. K 24/14

skład orzekający:

- L. Morawski – przewodniczący
- G. Jędrejek
- M. Warciński - sprawozdawca

na wniosek: uczestnika postępowania – Prokuratora Generalnego z 27 lutego 2017 r.

o wyłączenie: sędziego M. Zubika na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 37 ust. 1 pkt 2 lit. a oraz art. 41 ust. 1 ustawy z 30 listopada 2016 r. o oitppTK w związku z art. 9 ust. 1 ustawy z 13 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające

uzasadnienie wniosku (na podstawie części historycznej postanowienia): z uwagi na „uzasadnione wątpliwości” co do prawidłowości jego wyboru na sędziego TK

rozstrzygnięcie TK: postanowienie na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 3 ustawy o oitppTK o **umorzeniu postępowania** w zakresie wniosku PG o wyłączenie sędziego M. Zubika w rozpoznawaniu sprawy K 24/14

uzasadnienie postanowienia: w dniu 27 lutego 2017 r. Prezes TK wydała zarządzenie o zmianie składu orzekającego w sprawie K 24/14, w ten sposób, że w miejsce sędziego TK M. Zubika wyznaczyła sędziego TK M. Muszyńskiego. Zarządzenie to zostało wydane przed wpływieniem do TK wniosku PG. W tych okolicznościach wniosek PG jest bezprzedmiotowy, a postępowanie w tym zakresie podlega umorzeniu.

4. Postanowienie z 6 marca 2017 r., sygn. Kp 4/15

skład orzekający:

- H. Cioch – przewodniczący
- G. Jędrejek
- M. Muszyński - sprawozdawca

na wniosek: uczestnika postępowania – Prokuratora Generalnego z 27 lutego 2017 r.

o wyłączenie: sędziów S. Rymara, P. Tulei, M. Zubika na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 37 ust. 1 pkt 2 lit. a oraz art. 41 ust. 1 ustawy z 30 listopada 2016 r. o oitppTK w związku z art. 9 ust. 1 ustawy z 13 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające

uzasadnienie wniosku: wobec nierozstrzygnięcia do chwili obecnej przez TK zarzutu dotyczącego uchwały Sejmu z 26 listopada 2010 r. w sprawie wyboru sędziów TK istnieją wątpliwości, czy w niniejszej sprawie spełniony został wymóg wyznaczenia do jej rozpoznania pełnego składu TK obejmującego wyłączenie osoby prawidłowo wybrane na stanowisko sędziego TK. W tej sytuacji udział wskazanych sędziów w rozpoznawaniu zawisłych i wpływających do TK spraw może budzić wątpliwości w zakresie ich obiektywizmu, przy ocenie stanowiska PG, który jest obligatoryjnym uczestnikiem postępowania

rozstrzygnięcie TK: postanowienie o **wyłączeniu** sędziów S. Rymara, P. Tulei, M. Zubika z udziału w postępowaniu w sprawie Kp 4/15

uzasadnienie postanowienia:

- PG przedstawił argument, że udział sędziów S. Rymara, P. Tulei, M. Zubika w orzekaniu w sprawie Kp 4/15 budzi wątpliwości co do ich bezstronności. Jest to przesłanka, która umożliwia wyłączenie sędziego na podstawie art. 39 ust. 2 pkt 2 o.t.p.TK.

- TK nie rozstrzyga w niniejszym postanowieniu zasadności wniosku PG w sprawie uchwały Sejmu o wyborze sędziów TK.

- Jeśli w pojęciu bezstronności mieści się stosunek sędziego do uczestników postępowania, to niewątpliwie sytuacja, w której jeden z uczestników – PG – w sposób formalny zakwestionował legitymację sędziego do orzekania i w której działanie uczestnika postępowania może doprowadzić do pozbawienia mandatu sędziego, może wpływać na stosunek takiego sędziego do uczestnika postępowania.

- Sytuacja złożenia wniosku przez PG w sprawie uchwały Sejmu o wyborze sędziów TK powoduje, że wątpliwości co do bezstronności są zasadne, a zatem istnieją podstawy do wyłączenia sędziów S. Rymara, P. Tulei, M. Zubika.

5. Postanowienie z 8 marca 2017 r., sygn. Kp 1/17

skład orzekający:

- H. Cioch – przewodniczący
- G. Jędrejek
- M. Muszyński - sprawozdawca

na wniosek: uczestnika postępowania – Prokuratora Generalnego z 7 marca 2017 r.

o wyłączenie: sędziów S. Rymara, P. Tulei, M. Zubika na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 37 ust. 1 pkt 2 lit. a oraz art. 41 ust. 1 ustawy z 30 listopada 2016 r. o oitppTK w związku z art. 9 ust. 1 ustawy z 13 grudnia 2016 r.

uzasadnienie wniosku: wobec nierozstrzygnięcia do chwili obecnej przez TK zarzutu dotyczącego uchwały Sejmu z 26 listopada 2010 r. w sprawie wyboru sędziów TK zachodzi sytuacja, w której PG – będący obligatoryjnym uczestnikiem postępowania przed TK – w sposób formalny zakwestionował legitymację wymienionych sędziów do orzekania, a to może wywołać wątpliwości co do obiektywizmu wymienionych sędziów w ocenie stanowisk prezentowanych przez PG w poszczególnych sprawach rozpoznawanych przez TK, w tym w niniejszej sprawie

zacytowanie fragmentów uzasadnienia do postanowienia TK o wyłączeniu sędziów z 6 marca 2017 r. w sprawie Kp 4/15 (powyżej, postanowienie nr 4)

rozstrzygnięcie TK: postanowienie o **wyłączeniu** sędziów S. Rymara, P. Tulei, M. Zubika z udziału w postępowaniu w sprawie Kp 1/17

uzasadnienie postanowienia:

- PG przedstawił argument, że udział sędziów S. Rymara, P. Tulei, M. Zubika w orzekaniu w sprawie Kp 4/15 budzi wątpliwości co do ich bezstronności. Jest to przesłanka, która umożliwia wyłączenie sędziego na podstawie art. 39 ust. 2 pkt 2 o.t.p.TK.

- TK nie rozstrzyga w niniejszym postanowieniu zasadności wniosku PG w sprawie uchwały Sejmu o wyborze sędziów TK.

- Jeśli w pojęciu bezstronności mieści się stosunek sędziego do uczestników postępowania, to niewątpliwie sytuacja, w której jeden z uczestników – PG – w sposób formalny zakwestionował legitymację sędziego do orzekania i w której działanie uczestnika postępowania może doprowadzić do pozbawienia mandatu

sędziego, może wpływać na stosunek takiego sędziego do uczestnika postępowania.

- Sytuacja złożenia wniosku przez PG w sprawie uchwały Sejmu o wyborze sędziów TK powoduje, że wątpliwości co do bezstronności są zasadne, a zatem istnieją podstawy do wyłączenia sędziów S. Rymara, P. Tulei, M. Zubika.

6. Postanowienie z 8 marca 2017 r., sygn. K 24/14

skład orzekający:

- M. Warciński – przewodniczący
- G. Jędrejek – sprawozdawca
- Z. Jędrzejewski

na wniosek (o odroczenie rozprawy i wyłączenie sędziego): wnioskodawców – organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego z 28 lutego 2017 r.

o wyłączenie: sędziego M. Muszyńskiego na podstawie art. 41 ust. 1 oraz art. 36 ustawy o oitppTK w związku z art. 379 pkt 4 k.p.c.

rozstrzygnięcie TK: postanowienie **o nie wyłączeniu** sędziego M. Muszyńskiego od udziału w postępowaniu

uzasadnienie postanowienia:

- Wniosek Rzecznika o wyłączenie sędziów Trybunału Konstytucyjnego nie zasługuje na uwzględnienie. Został on oparty o przesłankę wyłączenia nieznaną ustawie o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym oraz kodeksowi postępowania cywilnego.

- Instytucja wyłączenia z orzekania „osoby, która zdaniem wnioskodawcy nie jest sędzią”, nie jest znana nie tylko ustawie o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym, ale także kodeksowi postępowania cywilnego.

- Trybunał Konstytucyjny uznał, mimo podniesionych powyżej zastrzeżeń, że przedmiotowy wniosek ma walor wniosku o wyłączenie sędziego Trybunału ze sprawy.

- Jednocześnie Trybunał dostrzega sprzeczność między podstawą złożenia wniosku o wyłączenie a jego uzasadnieniem. Instytucja wyłączenia sędziego ze sprawy dotyczy bowiem urzędującego sędziego, a wnioskodawca w tej procedurze zdaje się żądać wyłączenia ze sprawy osoby, która jego zdaniem nie jest sędzią Trybunału.

- Wnioskodawca nie uprawdopodobnił żadnych okoliczności, które uzasadniałyby wyłączenie sędziego Mariusza Romana Muszyńskiego z udziału w postępowaniu
- W myśl stosownych przepisów sędzią Trybunału zostaje osoba wybrana przez Sejm przez indywidualny wybór na dziewięcioletnią kadencję, która złożyła ślubowanie sędziowskie wobec Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Każda z osób zajmujących obecnie stanowisko sędziego Trybunału spełnia wymienione wymagania, w tym także sędzia wskazany we wniosku.

III. Konkluzje wynikające z lektury postanowień TK o wyłączeniu sędziego z 2017 r.

- 1) Postanowienie nr 1 zostało wydane na wniosek sędziego występującego o wyłączenie.
- 2) Przedmiotem postanowień nr 2 i 6 były wnioski o wyłączenie osób powołanych na stanowiska sędziów TK w grudniu 2015 r., na miejsca już zajęte w świetle wyroku K 34/15. Te wnioski nie zostały uwzględnione, ponieważ – jak wskazano w uzasadnieniu tych postanowień – zostały oparte o przesłankę wyłączenia nieznaną ustawie o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym oraz kodeksowi postępowania cywilnego, zaś wnioskodawca nie uprawdopodobnił żadnych okoliczności, które uzasadniałyby wyłączenie sędziego TK z udziału w postępowaniu.
- 3) Przedmiotem postanowień nr 3, 4 i 5 były wnioski o wyłączenie sędziów, których dotyczy wniosek Prokuratora Generalnego (PG) w sprawie U 1/17. Wniosek ten, dotyczący prawidłowości procedury powołania sędziów, nie został rozpoznany, mimo upływu dwóch miesięcy. Jako argument za uwzględnieniem wniosków PG o wyłączenie sędziów podawana jest obawa co do bezstronności sędziów ze względu na ich stosunek do uczestnika postępowania.
- 4) Postanowienia w sprawie wyłączenia sędziów (nr 2-5) były rozpoznawane w składach z udziałem osób, co do których kierowane były inne wnioski o wyłączenie ze składów orzekających, albo które znajdowały się w sytuacjach identycznych, jak osoby, których dotyczyły wnioski lub znacznie bardziej problematycznych w świetle wcześniejszego orzecznictwa Trybunału.
- 5) Występuje ewidentna dwoistość standardów rozstrzygania poszczególnych wniosków o wyłączenie, w zależności od tego, kogo dotyczą i kto wnioskuje o wyłączenie sędziego. Podważa to autorytet Trybunału Konstytucyjnego.
- 6) Metoda zastosowana w postanowieniach nr 3, 4 i 5 ukazuje łatwy sposób kształtowania składów orzekających Trybunału przez uczestników postępowania.
- 7) W pięciu sprawach o wyłączenie sędziów, rozpoznawanych każdorazowo w składach trzyosobowych, rozstrzygało w sumie jedynie siedem osób, wyłącznie tych, które rozpoczęły orzekanie w latach 2016-2017. Kolejność alfabetyczna ustalania składów orzekających przewidziana w art. 38 ust. 1 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed TK nie była przestrzegana. Charakterystycznym przykładem jest wydanie w odstępie dwóch dni postanowień nr 4 i 5 w identycznych składach orzekających.